

Megrendelő Beneficiar : **HARGITA MEGYE TANÁCSA CONSILIUL JUDEȚEAN HARGHITA**

Szabadság tér 5 sz., Csíkszereda, 530140, Hargita megye

P-ța Libertății nr. 5, 530140, Miercurea Ciuc, jud. Harghita

Helyszín Amplasament : Agyagfalva falu, Bögöz község, Hargita megye

sat Lutița, comuna Mugeni, jud. Harghita

FALUKÉPVÉDELMI TANULMÁNY – AGYAGFALVA

OCROTIREA ȘI CONSERVAREA IMAGINII SATULUI HARGHITEAN - LUTIȚA

BIROU . DE . ARHITECTURA . URBANISM . RESTAURARE

JUDETUL . HARGHITA . 535500 . GHEORGHENI . PIATA . LIBERTATII . NR . 8 / A .

INREGISTRAT LA R.C. SUB NR. J 19 / 1095 / 2007; C.U.I.: 22841209;

CONT NR. RO 90BTRLO2101202F26819XX, BANCA TRANSILVANIA GHEORGHENI

TELEFON / FAX +40 . 266 . 363 . 510 ; 0730 . 118 . 669 ; 0742 . 010 . 144

office@larixstudio.ro

CÍMLAP PAGINA DE TITLU

Tervszám Număr proiect: 247

Dátum Data: 07.2012-03.2013

Tervfázis Faza Tanulmány Studiu

Tervmegnevezés: HARGITA MEGYEI FALUKÉPVÉDELMI PROGRAM: TANULMÁNY
Denumirea proiectului: ELABORARE STUDIU PENTRU PROGRAMUL: OCROTIREA ȘI CONSERVAREA IMAGINII SATULUI HARGHITEAN

Helyszín: Agyagfalva falu, Bögöz község, Hargita megye
Amplasament: sat Lutița, comuna Mugeni, jud. Harghita

Megrendelő: **HARGITA MEGYE TANÁCSA**
Szabadság tér 5 sz., Csíkszereda, Hargita megye
Beneficiar: **CONSILIUL JUDEȚEAN HARGHITA**
P-ța Libertății nr. 5, Miercurea Ciuc, jud. Harghita

Tervkoordinátor: **LARIX STUDIO**
Szabadság tér 8/A sz., Gyergyószentmiklós, 535500,
Hargita megye
Coordonator proiect: **s.c. LARIX STUDIO s.r.l.**
cu sediul în mun. Gheorgheni, piața Libertății, nr. 8/A, cod
535500, jud. Harghita

Településrendészeti szakértők Specialiști în domeniul urbanismului: arh. Máthé Zoltán,
arh. Köllő Miklós, arh. Korodi Szabolcs, arh. Gergely Attila

Műemlékvédelmi szakértők Specialiști în domeniul monumentelor istorice: arh. Máthé
Zoltán, arh. Köllő Miklós, arh. Korodi Szabolcs

Tanulmány készítője: **LARIX STUDIO**

Elaborator studiu: **s.c. LARIX STUDIO s.r.l.**

Tervezők Proiectanți:

- arh. Köllő Miklós
- arh. Gál Zoltán
- arh. Gábor Csaba
- arh. Györfy László-Miklós
- rest- cons. SIKLÓDI RÓBERT
- ing. Oláh Ferenc

MŰLEÍRÁS – AGYAGFALVA FALU, BÖGÖZ KÖZSÉG

MEMORIU – SAT LUTIȚA, COMUNA MUGENI

1. A tanulmány tárgya

Obiectul studiului

A tanulmány célja az, hogy egy általános vizsgálat segítségével felkutassa a falu, építészeti és településszerkezeti szempontjából értékes elemeit és azokat helyi védeeltség alá javasolja. Ennek értelmében leltározásra kerül minden porta, ahonnan a kiválasztott értékes elemek további, részletesebb felszámolásra lesznek tárgyai. Az ily módon összeállt anyag alapjául szolgál az egyes elemek helyi védeeltség alá való javaslásának.

Elemzésre kerülnek a következő elemei a faluképnek, illetve a faluszerkezetnek: alegységek, amiket a hagyományos tizedek (szegek) határoznak meg, karakterisztikus utcaképek, porták, gazdaságok és ezek elemei (lakóházak, nyárikonyhák, kemencék, csűrök, istállók, melléképületek, kapuk, növényzet), illetve a köztér elemei (keresztek, kutak, hidak stb.).

Az így kialakult elemzési anyag, a védeeltség alá javasolt elemek anyagával együtt szolgál alapjául a falu jövendőbeli bármilyen fajta rendezési tervezéseknek.

Obiectul studiului este evidențierea elementelor valoroase ale satului din punct de vedere arhitectural-urbanistic - cu ajutorul unui studiu general - și propunerea acestora sub protecție locală. Prin lucrare se inventariază toate gospodăriile satului, inventar din care elementele valoroase extrase se analizează în detaliu. Materialul astfel format stă la baza propunerii sub protecție locală.

Se analizează următoarele elemente ale imaginii, respectiv structurii satului: subzone definite de parcelarul tradițional (zecimi), formate de-a lungul timpului, imagini stradale caracteristice, gospodării și elemente ale acestora (case de locuit, bucătării de vară, cupătoare, şure, grajduri, anexe gospodăreşti, porți, vegetație etc.) respectiv elementele spațiului public (cruci, fântâni, poduri etc.).

Materialul astfel format, împreună cu analiza elementelor propuse sub protecție stă la baza oricărui plan urbanistic general sau plan urbanistic zonal.

2. A település leírása

Descrierea localității

Bögöz községet 8 falu alkotja, amelynek adminisztratív központja Bögöz falu:
Agyagfalva, Béta, Décsfalva, Mátisfalva, Székelydobó, Székelymagyaros, Vágás. Bögöz falu a Bögözi medencében, a Nagy-Küküllő völgyében, a 137-es számú megyei út mentén, 450-475-ös tengerszint feletti magasságban, Udvarhelytől 11 km-re, Székelykeresztúrtól 17 km-re fekszik. Tőle északra fekszik Béta (3 km), délre Székelyderzs (6 km), nyugatra Agyagfalva (4 km), keletre pedig Bikafalva (4 km).

A Bögöz községhez tartozó Agyagfalva a Bögözi medencében helyezkedik el, a Nagy Küküllő mellékágának, a Fancsika patakának a partján, 450-475 m tengerszint feletti magasságban, Székelyudvarhelytől 15km-re.

În satul Mugeni se găsește centrul administrativ al comunei Mugeni, care este alcătuită din opt sate componente: **Lutița**, Beta, Dejuțiu, Mătișeni, Dobeni, Aluniș, Tăietura. Satul Mugeni se intinde în depresiunea Mugeni, în valea râului Târnava Mare, lângă drumul județean 137, la altitudinea de 450-475 m. Distanța sa de la Odorhei Secuiesc este de 11 km, de la Cristuru Secuiesc de 17 km.

La nord de Mugeni se găsește satul Beta (3 km), spre sud Dârjiu (6 km), spre vest Lutița (4 km) iar spre est Tăureni (4 km).

Satul Lutița se află în bazinul Mugeni, pe malul pârâului Fancsika, affluent al râului Târnava Mare, la o altitudine de 450-475 m deasupra mării. Distanța de Odorhei Secuiesc este de 15 km.

Agyagfalva **Orbán Balázs** leírásában így szerepel: „Ily nevét a közhiedelem szerint agyagos talajáról nyerte, azonban ezen leszármaztatás lehet hibás is, mert a már szent István korában előforduló őstelep Agyfölde néven szerepel, mi inkább arra mutatna, hogy nevét Agy nevű őstől nyerte, és hogy Agy-ág vagy Agy utódainak volt faluja, s hogy az Agyágfalva később idomitatott át Agyagfalvává, és ez annyivel hihetőbb, mert Agyagfalva területe talán legkevésbé agyagos Udvarhelyszék talaja közt.

Hagyomány szerint e falu régen benn feküdt a tér közepén, a mostani Fancsika hidja tágán, s egyik részét Fancsikafalának nevezték, de ellenséges zaklatások és árvizeknek lévén kitéve, elköltözött mostani helyére, hogy mikor? nincsen rá adat, de hogy az a XIII-dik század előtt történt, azt bizonyítja régi temploma, mely az átmeneti korszak müve, mint azt körives diadalive és hátulsó karának octagon oszlopokon nyugvó körives völlei (Arkaden) bizonyítják. És így ezen építészeti müemlék egyszersmind történeti utmutatás arra, hogy Agyagfalva már a XIII-dik században mostani helyén feküdt.” Ugyanakkor Agyagfalva határában, Agyagfalva és Mátisfalva közé eső, „Két árok közé” nevezett düllön bronzkori település nyomai találhatóak.

În mareea lucrare enciclopedică a lui Orbán Balázs (Descrierea Ținutului Secuiesc din 1868 se menționează că – după memoria comunității - Lutița și-ar fi luat numele de la solul său argilos, însă această stabilire poate fi eronată pentru că denumirea locului străvechi, pe vremea lui Sfântul Ștefan era Agyföld (pământ Agy), fapt ce ar dovedi că numele acestui loc se referă la numele strămoșului Agy, fiind satul urmașilor lui Agy, numele satului transformându-se mai târziu în Agyagfalva (Lutița), această variantă fiind mai credibilă, solul Lutiței fiind cel mai sărac de argilă dintre solurile din această zonă. După tradiția locală satul se așeza mai demult în mijlocul terenului pe lângă actualul pod al Pârâului Fancsika, o parte fiind numită satul Fancsika, însă în acest loc fiind expusă amenințarea unor dușmani și inundațiilor, s-a mutat la locul actual. Despre această mișcare nu sunt date accesibile, însă faptul că s-a petrecut înaintea secolului al XIII-lea este dovedit de biserică veche, edificată în perioada de tranziție, cu elemente de arc în plin cintru și arcaturi aşezate pe coloane cu secțiune octogonală în

galeria posterioară. Acest monument istoric este dovada că Lutița a stat pe locul actual încă în secolul al XIII-lea.

Totodată s-au găsit urme ale unei localități din epoca bronzului în apropierea hotarului satului, pe terenul numit „Két árok köze” (între două sănțuri), situat între Lutița și Mătișeni.

„Agyagfalván több nevezetes család volt birtokos, mint a Bogáthi, Alia, Kékedi, Petki, itt lakók a Forisok és Saláthyak, a Sándor (primor) család, melyből származik Sándor Gergely, a hires kurucz kapitány, ki külföldre menekült, hollandiá ezredessé lett. És a Goro család, melyből a tudomány kedvelő, s az erdélyi muzeum megalakítása körül nem kis érdemeket szerzett Goro Lajos örnagy érdemel kiemelést.” - **Orbán Balázs**

A középkorban a lakosság vallása a római-katolikus volt, akik a reformosodással felvettek a református vallást. A gótikus stílusban épült református templom még őrzi a kazettákból készült mennyezetét.

Lutița a fost locuită de mai multe familii renunțate ca Bogáthi, Alia, Kékedi, Petki, familiile Foris și Saláthy, familia Sándor (primor), din care provine Sándor Gergely, căpitânul curuț renunțat, care fugind în străinătate, a devenit colonel al Olandei. Familia Goro, din care trebuie amintit amatorul de științe, maiorul Goro Lajos, care și-a dobândit meritul cu formarea muzeului Transilvănean. - După Orbán Balázs.

În evul mediu, localnicii au fost romano-catolici, care odată cu reforma s-au convertit la religia reformată. Biserica reformată construită în stil gotic în secolul al XIII-lea mai păstrează tavanul format din casete.

Agyagfalva neve szorosan összefügg az 1506-os székely nemzetgyűléssel és az 1848-as eseményekkel. Ezen események emlékét őrzi a falu bejáratánál emelt emlékmű. Itt hirdették ki a székely autonómia alapgondolatát és 1848-ban itt lett felolvasva a más nemzetiségű erdélyi polgároknak is.

Numele satului Lutița este strâns legat de adunarea națională secuiească din anul 1506 și de evenimentele anului 1848. Amintirea acestor evenimente este păstrată prin monumentul istoric, înălțat la intrarea în sat. Aici s-a proclamat conceptul de autonomie a secuilor, iar în 1848 aici a fost citit Proclamația către alte națiuni, locitorii ai Ardealului.

2002-ben 760 lakosa volt, azonban létező adatok bizonyítják a gazdaságok és a lakosság számát, illetve etnikai megoszlását az 1560-as évekig. A jelen pillanatban 319 porta van nyílvántartva Agyagfalván.

În 2002 satul avea 760 de locitori, însă există date despre evoluția numărului de locitori, gospodării, structură etnică etc. încă din anii 1560. În prezent în Lutița sunt ținute în evidență 319 de gospodării.

A falu szerkezete a környező táj természeti elemeivel harmónikus kapcsolatot alkot, hossztengelye a patak folyásával párhuzamosan húzódik. Dombok veszik körül, részben maga is dombra épült, amely néhány jellegzetes, dombra felkapaszkodó meredek utcájáról ismerhető fel. Utcáit számos nagy fa és a patak mentén húzódó növényzet díszíti. Szerkezete fokozatosan olvad bele a környező tájba a telkek végén húzódó szántóföldekkel és gyümölcsösökkel.

Structura localității are o relație armonică cu elementele peisajului înconjurător, axul sau longitudinal este așezat paralel cu axul pârâului. Este înconjurat de dealuri, fiind amplasat parțial pe un deal, care fapt se cunoaște după câteva străzi abrupte. Străzile sunt decorate de copaci mari și de vegetația de pe malul pârâului.

3. Építészeti fejlődés és települészerkezeti jellemzők Dezvoltarea arhitecturală și caracteristici urbanistice

3.1 A település típusa és szerkezete Structura și tipul localității

Agyagfalva, mint más hagyományos székelyföldi falu is, három részre tagolódik, amit a hagyományos szegek határoznak meg: alszeg, középszeg és felszeg. Részben dombra épült falu, amelynek szerkezete részben halmazos, részben útmenti-völgyi. Halmazosnak tekinthető a régebbi, történelmi réteg, ahol a templom más középületekkel együtt, illetve a zömében szabálytalan telekformákkal a központi részt határozza meg. Időben is és formailag is innen nő ki a többi utca, amikre az útmenti-völgyi szerkezet jellemző, a kvázi egyenes útra merőleges, szabályos szalag-, és téglatelkekkel.

A domináns utcaképet az utcavonalas beépítés határozza meg főleg az újabban épült részeken, a ház-kapu-nyárikonyha vagy ház-kapu egységeknek az út tengelyével párhuzamosan való felsorakoztatásával.

Az utcavonalas beépítés mellett előfordul az előkeres, a fűrészfogas, de a szabálytalan beépítés is, főleg a régi, arhaikus központi zonában.

A domináns udvarelrendezés keresztcserűös , ahol az úthoz legközelebb eső végét a teleknek a lakóház, a másik végét a telek hosszanti tengelyére merőleges csűr zárja. Ezek között az udvaron bármilyen más melléképületek előfordulása lehetséges és jellemző.

A keresztcserűös udvar egy másik változata is jellemző a ház-kapu-nyárikonyha egység esetében, ahol a ház és a nyárikonyha utcai homlokzata összeépül a magas, téglal vagy fa székelykapuval, egy egységes tömeget alkotva.

Ebben az esetben egy zárt udvarelrendezésről beszélünk, ahol egyik oldalt a ház, a másikot a nyárikonyha, a harmadikot pedig a keresztirányban elhelyezett csűr zárja. Ugyanakkor megtalálható a szabálytalan udvarelrendezés is, ahol az épületek telken való elhelyezése semmilyen szabályosságot nem követ. Bizonyos esetekben előfordul a csűr előtt lévő gazdasági udvar, ami a házhoz tartozó első udvartól van leválasztva. A csűr az udvart a külső területtől zárja le, ahol legtöbb esetben kiterjedt gyümölcsös kertek vagy szántók, veteményesek vannak.

Lutița, ca orice sat tradițional secuiesc este împărțit în trei subzone principale: zona de jos, zona din mijloc și zona de sus.

Este un sat construit parțial pe un deal, structura morfologică fiind parțial adunată, parțial de vale și de drum. Are structură de tip adunată stratul vechi, istoric, unde biserică, împreună cu câteva clădiri publice și cu terenurile în principiu de formă neregulată alcătuiesc zona centrală a satului. De aici se dezvoltă în timp și ca formă străzile adiacente, care sunt caracterizate de o structură de vale și de drum, unde terenurile regulate de tip bandă și de dreptunghi sunt așezate perpendicular pe axul drumului relativ drept.

Imaginea stradală dominantă este caracterizată în general de casele cu fronturi la stradă, mai ales în zonele mai nou construite, cu unitățile de casă-poartă-bucătărie de vară, respectiv casă-poartă, aliniate paralel cu axul drumului.

Pe lângă frontul la stradă este prezent și imaginea stradală caracterizată de grădini frontale, cu terenuri dințate, dar și frontul neregulat, mai ales în zona veche, arhaică a centrului.

Amenajarea caracteristică a curților este cea cu șura transversală, la care terenul pe partea către stradă este încheiat de casă, iar pe partea posterioară de șura perpendiculară pe axul longitudinal al curții. Între acestea este posibilă și caracteristica amplasarea anexelor de orice fel.

Este caracteristică și o altă variantă a curților cu șură transversală în cazul unităților casă-poartă-bucătărie de vară, unde fațadele stradale a casei și a bucătăriei de vară sunt legate de poarta secuiască de lemn sau de cărămidă (poartă legată cu acoperiș), formând astfel un volum întreg. În acest caz putem vorbi de o aranjare închisă a curții, unde o parte este încheiată de casă, o alta de bucătăria de vară, iar partea posterioară este încheiată de șura transversală.

În același rând este prezentă și curtea cu o amenajare neregulată, la care amplasarea construcțiilor nu urmărește nici un fel de regulă.

În unele cazuri întâlnim curți gospodărești în fața șurei, care rezultă prin împărțirea curții mari.

Șura încheie terenul dinspre terenurile exterioare, unde frecvent întâlnim livezi și terenuri gospodărești.

3.2 Lakóházak és középületek

Clădiri de locuit și clădiri publice

Agyagfalván 319 porta van nyilvántartva, melyeket középületek és lakóházak alkotnak. A lakóházak a következő kategóriák szerint csoportosulnak (a kódozás jelen településre értendő):

A1 tradicionális székelyház

A1P a tradicionális székelyház polgárias, díszített változata

A2 kétszintes székelyház

A2P a kétszintes székelyház polgárias, díszített változata

B1 a '30-as, '40-es évek háza, amely az „A2” típusú ház újabb változata

B1U a „B1” típusú ház '70-es években újraépített változata

- B2** a „B1” típusú ház kétszintes változata
B2U a „B2” típusú ház '70-es években újraépített változata
C a '70-es évek kockaháza
D új építésű, a '90-es évek után épült lakóház
E nyárikonyha

Mindenegyes ház beleltározódik egy táblázatba, a következő kritériumok szerint: típus (A, B, C, D, E), jelleg (erdeti, módosított, ami lehet jó, elfogadható vagy rossz), állapot (jó, elhagyott, romos). Ezen a szűrőn átesve, a régi, értékes épületek tovább tanulmányozónak egy egyéni adatlap segítségével, amiben a következő információk tüntetődnek fel: cím, tulajdonjogi adatok, a tulajdonos szándéka az épülettel, eredeti és jelenlegi rendeltetés, építésre, beavatkozásra vonatkozó adatok, az épület fontosabb jellemzői (szintek száma, helyiségek száma, az épület becsült alapterülete), közművesítés típusok, az épület anyagai és fizikai állapota (osztályozva 1-5-ös skálán), az épület különleges értékei és az esetleges veszélyeztető tényezők. Ezen írott információk mellett elkészülnek a ház vázlatos alaprajzai és homlokzatai. Ugyanakkor az épületről készült fotók is rákerülnek az adatlapra.

Porták adatlapozása esetén figyelembe vevődik az utca beéítése és a telekhasználat típusa is.

În Lutița sunt înregisterate 319 gospodării (porți), alcătuite din clădiri publice și case de locuit. Casele de locuit au fost categorizate după următoarele categorii:

- A1** casă tradițională secuiască
A1P casă tradițională secuiască tip burgheză
A2 casă secuiască cu două nivele
A2P casă secuiască cu două nivele tip burgheză
B1 casa anilor '30-'40, care este varianta nouă a caselor tip „A2”
B1U varianta reconstruită a caselor tip „B1” în anii '70
B2 varianta cu două nivele a caselor tip „B1”
B2U varianta reconstruită a caselor tip „B2” în anii '70
C casa pătrată a anilor '70
D casă nouă, construită după anii '90
E bucătărie de vară

Fiecare casă se include într-un tabel după următoarele criterii: tip (A, B, C, D, E), caracter (original, cu intervenție care poate fi bună, acceptabilă sau nepotrivită), stare (bună, abandonată, ruină). Trecând prin acest filtru, clădirile vechi, valoroase se analizează în continuare, cu ajutorul unei fișe de cartare în care se trece următoarele informații: adresa, date referitoare la proprietatea imobilului, intențiile proprietarului cu casa, funcțiunea originală și cea actuală, date privind construirea și intervențiile în timp asupra construcției, materialele și starea fizică a elementelor clădirii (clasate de la 1 la 5), valorile speciale ale construcției și factorii de risc. Pe lângă aceste informații scrise se realizează shițele planimetrice și de fațadă ale construcției. Pe fișă se prezintă și fotografii cu construcție.

În cazul cartării gospodăriilor sunt luate în evidență așezarea construcțiilor în raport cu spațiul public și tipul de utilizare a terenului.

A1 tradicionális székelyház casă tradițională secuiască

A1P a tradicionális székelyház polgárias, díszített változata casă tradițională secuiască tip burgheză

A2 kétszintes székelyház casă secuiască cu două nivele

A2P a kétszintes székelyház polgárias, díszített változata casă secuiască cu două nivele tip burgheză

B1 a '30-as, '40-es évek háza, amely az „A2” típusú ház újabb változata casa anilor '30-'40, care este varianta nouă a caselor tip „A2”

B1U a „B1” típusú ház '70-es években újraépített változata varianta reconstruită a caselor tip „B1” în anii '70

B2 a „B1” típusú ház kétszintes változata varianta cu două nivele a caselor tip „B1”

B2U a „B2” típusú ház '70-es években újraépített változata varianta reconstruită a caselor tip „B2” în anii '70

C a '70-es évek kockaháza casa pătrată a anilor '70

D új építésű, a '90-es évek után épült lakóház casă nouă, construită după anii '90

E nyárikonyha bucătărie de vară

3.3 Gazdasági melléképületek – csűr, nyárikonyha, kemence, istálló,kút, méhkaptár, árnyékszék és növényzet

Anexe gospodărești – şură, bucătărie de vară, cuptor, grajd, fântână, stuf de albine, toaletă de lemn și vegetație

A **csűrök** esetében az istálló mindig bele van foglalva a csűr tömegébe. A következő csűrtipusok jellemzőek:

- A** hagyományos fa csűr
- B** hagyományos kő/tégla csűr
- B1** hagyományos fa csűr téglá istálló résszel
- C** új építésű téglá/beton csűr

La **şure** în fiecare caz grajdul este înglobat în volumul şurei. Următoarele tipuri de şure sunt caracteristice:

- A** şură tradițională de lemn
- B** şură tradițională de piatră/cărămidă
- B1** şură tradițională de lemn cu grajd de cărămidă
- C** şură nou construită de cărămidă/beton

- A** hagyományos fa csűr şură tradițională de lemn

B hagyományos kő/tégla csűr šură tradițională de piatră/cărămidă

B1 hagyományos fa csűr téglá istálló résszel šură tradițională de lemn cu grajd de cărămidă

C új építésű téglă/beton csűr sură nou construită de cărămidă/beton

A domináns **kút** típus a kerekess kút, ezen belül is az új építésű, betonozott kávájú kutak. Kisebb számban gémes kutak is előfordulnak .

- A gémeskút
- B kerekess kút
- C fúrt, fém rúdra szerelt csörlő, lezárt nyílású, beton alapú kút

Tipul de **fântână** dominant este cel cu roată, dintre acestea cele nou construite, cu ghizdul realizat din beton. Într-un număr mai mic sunt prezente și fântânile cu cumpănă.

- A fântână cu cumpănă
- B fântână cu roată
- C fântână forată, cu bară de fier, bază din beton

A **nyárikonyha** előfordul úgy külön, mint a ház-kapu-nyárikonyha egység részeként.

Bucătăria de vară există atât individual, cât și ca parte a unității casă-poartă-bucătărie de vară.

Kemencék, fásszínek és egyéb **gazdasági épületek** előfordulnak külön, illetve egybeépülve a nyárikonyhával, a csűrrel (kvíve a kemencét), de akár a lakóházzal is. Elhelyezésük a lakóház és a csűr közé esik.

Cuptoare, şoproane și alte **anexe gospodăreşti** există individual sau alcătuind volum întreg cu bucătăria de vară, cu sură (în afara cuptoarelor) sau chiar cu casa de locuit. Ele sunt poziționate în zona dintre casa de locuit și sură.

3.4 Az utcakép elemei – kapu, kerítés

Componente ale imaginii stradale – poartă, gard

Az utcakép legfontosabb elemei a gazdaságok kapui és kerítései.

A **kapuk** a következő kategóriák alapján lettek osztályozva:

- A1** téglalapú székelykapu (kötött kapu), fa szerkezetű dúccal
- A2** téglalapú székelykapu (kötött kapu), téglalapú szerkezetű dúccal
- B** fa gyalogos székelykapu (kötött kiskapu), fa szerkezetű dúccal
- C** egyszerű fakapu
- D** teljes egészében fém, kirívó kapuk
- E** a faluképbe beilleszkedni próbáló, de anyagaiban és színeiben nem odaillő kapuk (fém/beton kapusas)

Elementele principale ale imaginii stradale sunt porțile și gardurile gospodăriilor.

Porțile sunt clasificate după următoarele criterii:

- A1** poartă secuiască de cărămidă (poartă cu acoperiș), cu structura acoperișului din lemn
- A2** poartă secuiască de cărămidă (poartă cu acoperiș), cu structura acoperișului din cărămidă
- B** poartă secuiască pietonală de lemn (portă pietonală cu acoperiș), cu structura acoperișului din lemn
- C** poartă simplă de lemn
- D** porți metalice stridente
- E** porți care încearcă să se integreze în imaginea satului ca formă, însă sunt stridente prin materialele și culorile utilizate

A **kerítések** osztályozása:

- A1** egyszerű arhaikus fa kerítés
- A2** téglalapú kerítés
- B** fa kerítés beton/kő lábazattal
- C** fém, kirívó kerítés beton lábazattal
- D** fém/drót, kirívó kerítés

Clasificarea gardurilor:

- A1** gard simplu de lemn arhaic
- A2** gard de cărămidă
- B** gard de lemn cu soclu de beton/piatră
- C** gard metalic, strident cu soclu de beton
- D** gard din metal/sârmă, strident

4. Jegyzett műemlékek és régészeti helyek **Monumente istorice și situri arheologice clasate**

- HR-II-a-A-12863 Református templomegyüttes XV. - XVIII sz.
- Amsamblul bisericii reformate sec. XV. – XVIII.
- HR-II-m-A-12863.01 Református templom XV.-XVIII sz.
- Biserica reformată sec. XV – XVIII
- HR-II-m-A-12863.02 Kerítőfal kapu-templomtoronnyal 1628, 1729
- Zid de incintă cu turn de poartă 1628, 1729

5. Helyi védeeltségre javasolt elemek **Propuneri pentru protecție locală**

5.1 Helyi védeeltségre javasolt porták **Lista gospodăriilor propuse pentru protecție locală**

- 50 porta gospodărie
- 57 porta gospodărie
- 70 porta gospodărie
- 88 porta gospodărie
- 136 porta gospodărie
- 148 porta gospodărie
- 260 porta gospodărie

5.2 Helyi védeeltségre javasolt épületek **Lista clădirilor pentru protecție locală**

- 12 lakóház casă de locuit
- 16 lakóház casă de locuit
- 24 lakóház casă de locuit
- 50 lakóház casă de locuit
- 52 lakóház casă de locuit
- 57 lakóház casă de locuit
- 58 lakóház casă de locuit
- 68 lakóház casă de locuit
- 69 lakóház casă de locuit
- 70 lakóház casă de locuit
- 73 lakóház casă de locuit
- 83 lakóház casă de locuit
- 88 lakóház casă de locuit
- 110 lakóház casă de locuit
- 113 lakóház casă de locuit

148	lakóház	casă de locuit
155	lakóház	casă de locuit
217	lakóház	casă de locuit
249	lakóház	casă de locuit
211	lakóház	casă de locuit
222	lakóház	casă de locuit
249	lakóház	casă de locuit
260	lakóház	casă de locuit
281	lakóház	casă de locuit
10	nyárikonyha	bucătărie de vară
57	nyárikonyha	bucătărie de vară
68	nyárikonyha	bucătărie de vară
69	nyárikonyha	bucătărie de vară
70	nyárikonyha	bucătărie de vară
73	nyárikonyha	bucătărie de vară
88	nyárikonyha	bucătărie de vară
155	nyárikonyha	bucătărie de vară
207	nyárikonyha	bucătărie de vară
237	nyárikonyha	bucătărie de vară
249	nyárikonyha	bucătărie de vară
306	nyárikonyha	bucătărie de vară
104	kápolna	capelă
148	csűr	şură
184	csűr	şură
260	csűr	şură
148	szénatároló	magazie fân

5.2 Helyi védeeltségre javasolt objektumok

Lista obiectelor pentru protecție locală

24	kapu	poartă
57	kapu	poartă
68	kapu	poartă
69	kapu	poartă
70	kapu	poartă
88	kapu	poartă
110	kapu	poartă
113	kapu	poartă
148	kapu	poartă
155	kapu	poartă
211	kapu	poartă
229	kapu	poartă
249	kapu	poartă
308	kapu	poartă
281	kerítés	gard
242	gémeskút	fântână cu cumpănă